

گفت‌وگو با نیما جاویدی درباره موفقیت جهانی سریال «آکتور» و شرایط این روزهای سینمای ایران

در سریال سازی می‌توانیم از ترکیه و کره پیش بیفتیم

بهناز شیربانی

حوزه سریال‌سازی در کشورمان در چند سال اخیر با رشد پلتفرم‌ها، مسیر متفاوتی را طی می‌کند و البته همین پلتفرم‌ها در مدت‌زمان کوتاهی الگوی رفتاری و عادت بسیاری از مخاطبانی را که پیکر فیلم و سینما هستند، هم تغییر داده و سالن‌های سینما تا حدی تعریف سابق‌شان را از دست داده‌اند.
با درنظرگرفتن این موارد نمی‌توان این واقعیت را نادیده گرفت که بسیاری از تولیدات پلتفرم‌ها از کیفیت قابل قبول و استانداردی برخوردار نیستند و مخاطبان‌شان را از دست داده‌اند و گاهی هم با تولید اثری مخاطب‌پسند رضایت حداکثری را جلب کرده‌اند.
دراین‌میان به بهانه موفقیت بین‌المللی سریال «آکتور» که مدتی است از پخش آن می‌گذرد، با نیما جاویدی کارگردان این اثر هم‌صحبت شدیم.
جاویدی که پیش‌تر با ساخت فیلم‌های «ملبورن» و «سرخپوست» در سینما موفقیت‌های بسیاری کسب کرده، این بار با ساخت نخستین سریالش در جشنواره‌های جهانی حضور پیدا کرده است.
چگونگی ساخت سریال در ایران، کیفیت ساخت این آثار و در نهایت وضعیت ناخوشایند سینما سرفصل‌های گفت‌وگوی ما با اوست.

♦ **فکرمی‌کنم «آکتور» تنها سریال ایرانی است که جوایز بین‌المللی گرفته است. زمان ساخت سریال به این موضوع فکر می‌کردید؟**

خوشحالم که «آکتور» چنین موفقیتی را کسب کرد. شروع این سفر جشنواره‌ای و دریافت جوایز بین‌المللی با کسب جایزه بزرگ جشنواره سریزمانیا که مهم‌ترین فستیوال سریال در اروپاست، اتفاق افتاد. من از همان ابتدا برای ساخت سریالی که بتواند در حوزه بین‌الملل حرفی برای گفتن داشته باشد، برنامه‌ریزی کرده بودم و البته این ایده از طرف دیگران خیلی استقبال نمی‌شد؛ چون همه معتقد بودند چنین چیزی برای سریال‌های ایرانی ممکن نیست؛ ولی صادقانه بگویم خودم انتظار این میزان موفقیت در حوزه بین‌المللی را هم نداشتیم.
همین که به‌عنوان اولین سریال ایرانی وارد یک رویداد بین‌المللی شدیم، خوب جذاب بود.
اصلا انتظار نداشتیم «آکتور» جایزه بزرگ این جشنواره را بگیرد. تمام داوران جشنواره خیلی سریال را دوست داشتند و حتی لیزا جوی، نویسنده و کارگردان سریال «وست‌ورد» که رئیس هیئت داوران بود، بعد از اهدای جایزه گفت که قصد داشتند جایزه بهترین فیلم‌نامه و بازیگر را هم به «آکتور» بدهند؛ اما قوانین فستیوال به آنها اجازه نداد.
وقتی سریال را با مردم دیدم، هم واکنش‌ها برابم جالب بود. خیلی خوب ارتباط برقرار می‌کردند و سریال را دوست داشتند. نمی‌دانم تحلیل درستی است یا خیر؛ اما برداشت خودم درباره موفقیت‌های بین‌المللی «آکتور» در درجه اول فیلم‌نامه آن است و بعد اجرای آن که برای مخاطب خارجی جذاب بود.
در همین حضورهای بین‌المللی درباره کارگردانی، جزئیات تدوین، فیلم‌برداری، صحنه، گریم و بازی‌ها زیاد صحبت شد. ما که در ایران کار می‌کنیم، مدام این احساس را داریم که قصه‌های خوبی داریم؛ ولی به لحاظ فنی به نسبت کشورهای دیگر ضعیف هستیم. در این حضورها رقابتی زای از ایل‌تی‌وی، اچ‌بی‌او، نتفلیکس و... داشتیم؛ اما به لحاظ اجرا نهن‌تا پایین‌تر نبودیم؛ بلکه بی‌تعارف از این منظر در صدر سریال‌های برتر بودیم. از طرح این بحث می‌خواهم به اینجا برسم که به نظر من اساسا سریال‌سازی ایران پتانسیل جهانی‌شدن را دارد. اگر کمی خودمان را جدی بگیریم و کمی افق نگاه‌مان را وسیع‌تر کنیم و محدودیت‌ها و سانسور دست و پال‌مان را تا این حد نبندد، این امر ممکن می‌شود. البته نکته این است که این فقط دست من فیلم‌ساز نیست. ترکیب سیاست‌گذاری سرمایه‌گذاران و پلتفرم‌ها و اراده تولیدکنندگان در سریال‌سازی است. سیاست‌گذاری مدیران پلتفرم و سرمایه‌گذاران بسیار مهم است که کمی بیشتر ریسک کنند. واقعیت این است که سرمایه‌گذاری در حوزه سریال‌سازی در مقایسه با سینما سخت‌تر است؛ چون هزینه‌ها بیشتر است و به‌همین‌دلیل ریسک‌پذیری هم در ساخت سریال طبیعتا سخت است؛ اما اگر بپذیریم پتانسیل آن را داریم که می‌توانیم با سریال‌سازی محصول فرهنگی صادر کنیم و ارز وارد کشور کنیم، نتایج خوبی حاصل می‌شود.
قطعا من هم با همین نگاه «آکتور» را ساختم و همان‌طور که گفتم، پیش از اینکه ساخت سریال را شروع کنم، این تفکر خیلی جدی گرفته نمی‌شد. خوشبختانه «آکتور» تا اینجا با چهار حضور بین‌المللی سه جایزه معتبر گرفته و همان‌طور که گفتید، این اتفاق برای اولین بار درباره یک سریال ایرانی رخ داد. ما امیدواریم که این موفقیت‌ها روی فروش بین‌المللی هم تأثیر بگذارد و «آکتور» بتواند این مسیر همیشه بستره را برای جریان سریال‌سازی ایران باز کند.
درحال‌حاضر ترکیه با صنعت سرال‌سازی به جایگاه خوبی رسیده است و کره جنوبی در بالاترین سطح آسیا این کار را انجام می‌دهد و ما فقط باید کمی سقف نگاه‌مان را بالا ببریم. اگر فقط بخواهیم به مخاطب موجود داخلی نگاه کنیم و به تعداد یوزر پلتفرم‌ها بسنده کنیم و فقط آنها را راضی نگه داریم، به نظر در ج‌ای زمین، با توجه به این نکته که همین مخاطب موجود سریال‌های ایرانی هم بخش کوچکی از مخاطب بالقوه موجود هستند، منظورم میلیون‌ها مخاطب

داخلی هستند که اصلا سریال ایرانی نمی‌بینند؛ اما اگر کمی ریسک کنیم، مطمئن هستم سریال‌سازی ایران پتانسیل این را دارد که هم گستره مخاطب داخلی‌اش را زیاد کند و هم موفقیت‌های جهانی خوبی کسب کند.

♦ **مدتی است سریال سازی برای مردم ما مشکل و شمایل متفاوت‌تری پیدا کرده و درحال‌حاضر به واسطه تولیدات پلتفرم‌ها سریال‌ها مخاطبان پیکیرتری دارند؛ اما کیفیت در تمام سریال‌ها برابر نیست. انگار حرکت‌کردن در یک سطح استاندارد همچنان برای پلتفرم‌ها کار دشواری است و ظاهرا کیفیت آخرین گزینه‌ای است که برای پلتفرم‌ها اهمیت دارد. صحبت‌های شما شکل ایدئال سریال سازی است؛ اما به نظر رسیدن به آن آسان نیست. «آکتور» اولین تجربه سریال‌سازی من بود. در طول تولید با پلتفرم تعامل زیادی داشتم. برای ساخت آن جنگیدم و جلسات مختلفی برگزار کردیم که اگر هزینه‌ای می‌شود، لزومش را تأکید می‌کردم.**

واقعیت این است که به نظر بعد از تولید، یک سری مشکلات درباره تبلیغات سرپال پیش آمد و «آکتور» هیچ تبلیغی نداشت. تنها سریالی بود که هیچ بیلبوردی در سطح شهر نداشت و هنوز هم خیلی‌ها نمی‌دانند اصلا این سریال پخش شده است؛ درحالی‌که این اتفاق تقریبا برای هیچ سریالی در چند سال اخیر نیفتاده که آن‌قدر سوت و کور پخش شود. از نظر من بزرگ‌ترین آسیب را «آکتور» از تبلیغات خورد که این مستقیما مربوط به پلتفرم‌های پخش‌کننده بود. «آکتور» به خاطر جنس متفاوتش سریالی بود که برای دیده‌شدن نیاز به صبر و استراتژی تبلیغاتی جدی و قوی داشت. متأسفانه از طرف بازیگران خود سریال هم غیر از دو، سه بازیگر عملا تبلیغی روی سریال صورت نگرفت. جنس متفاوت سریال برای مخاطبان پلتفرم‌ها که عادت به دیدن کاری مثل «آکتور» نداشتند و نبود تبلیغات آن باعث شد که در بیرون از کشور بیشتر از داخل دیده شود.

♦ **زمان ساخت سریال ممیزی هم در نتیجه کار تأثیر داشت؟**

ما درگیر ممیزی نشدیم؛ البته داستانش مفصل است و در این بحث نمی‌کنجد. در تولید هم ایدئال‌هایی درباره تولید داشتیم؛ مثلا بخشی خارج از کشور در روسیه داشتیم که به دلیل شرایط مالی نشد و تغییراتی در قصه ایجاد کردم که همه چیز در ایران روایت شود. البته در مجموع بی‌انصافی است که بگویم برای تولید محدودیت داشتم و واقعا پلتفرم‌ها شرایط تولید را به بهترین شکل ممکن برابم فراهم کردند. جا دارد اینجا از زحمات آقایان محسنی و عمرانی به خاطر اینکه تا آخرین لحظه پای کار ایستادند، تشکر کنم، همین‌طور خانم شاهپوری که تلاش زیادی در حوزه بین‌الملل کردند.

♦ **بعد از جواشی حضور نوید محمدزاده در جشنواره فیلم کن صحبت از این بود که سریال شما هم بابت حضور محمدزاده دچار مشکل می‌شود. از این نظر سریال دچار حاشیه شد؟**

صادقانه تا پیش از ساخت «آکتور» فکر نمی‌کردم این‌قدر این پروسه برابم جذاب باشد. زمانی که این تصمیم را گرفتم، نگاهم این بود که در شرایط کرونا و تعطیلی سینماها نمی‌توان کار کرد و نمی‌توانستیم بی‌کار باشیم. فکر کردم بهترین زمان برای تجربه سریال‌سازی است. انتظار نداشتم این‌قدر جذاب باشد. نکته مهم اول برابم این است که متوجه شدم با سریال‌سازی هم می‌توان با مخاطب جهانی ارتباط برقرار کرد و همین نکته سریال‌سازی را در ذهنم پررنگ‌تر کرد. نتیجه اینکه درحال‌حاضر هم تصمیم دارم مجددا سریال کار کنم و البته دلایل دیگری هم برای این تصمیم دارم.

بخشی از آن برمی‌گردد به وضعیت سینما در شرایط فعلی و بخش دیگری از آن هم برمی‌گردد به جذابیت فرایند ساخت سریال. نکته اینجاست که در دنیا مسیر سریال‌سازی روزبه‌روز جدی‌تر می‌شود و به نظرم شاید کمی متعصبانه است که اصرار به ساخت فیلم سینمایی داشته باشیم. آن‌هم در شرایطی که اوضاع سینمایمان خوب نیست. نگاه من در سریال‌سازی دقیقا به همان شکلی است که در سینما دارم و با همان استانداردها کار می‌کنم و بعد از «آکتور» تجربه بیشتری هم پیدا کردم و خلاصه اینکه قطعا سریال‌سازی را ادامه می‌دهم. درباره سؤال شما سریال‌سازی در ایران را نمی‌توانم تحلیل کنم؛ چراکه زاویه دید خودم را دارم اما خودم استانداردهایی دارم که از آنها کوتاه نخواهم آمد. واضح است که اگر روزی به هر دلیلی فشاری از سمت منبع سرمایه بخواهد استاندارد‌های من را پایین بیاورد، سریال‌سازی را تا ایجاد شرایط مناسب کنار می‌گذارم.

♦ **وقتی به سریال‌سازی در ایران اشاره می‌کنیم، به نظر بحث مخاطب‌شناسی جذاب‌تر می‌شود. تجربه سال‌های اخیر تولید سریال در پلتفرم‌ها نتایج جالبی دارد. استقبال از برخی موضوعات و سریال‌ها از سمت مخاطبان گاهی غافلگیرکننده است. بازخوردهای شما در زمان پخش سریال از این جهت برای شما چطور بود؟**

برای خودم تحلیل جالبی بود و به مخاطب‌شناسی خودم کمک کرد. البته که نمی‌خواهم آن را به تمام مخاطبان تعمیم بدهم. مثلا این برابیم جالب بود که در شروع «آکتور» با دو خفت‌گیر روبه‌رو می‌شویم و عریده‌کشی و قهقه‌کشی می‌بینیم و بعد متوجه می‌شویم که آنها آرتیست هستند. جالب است بدانید بخشی از مخاطبان پلتفرم‌ها از همان قسمت اول با دیدن آن تغییر از سریال جدا شدند و این نکته جالبی برابم بود. یعنی احتمالا بخش قابل‌توجهی از مخاطبین پلتفرم‌ها علاقه‌مند به فضای مشابه چنین فضاهایی یعنی خفت‌گیری و داد و فریاد و قهقه‌کشی هستند که البته قابل احترام است.

آن بخشی از مخاطبین تصور کردند که «آکتور» هم قرار است نوید محمدزاده و احمد مهرانفر تا آخر سرال ود تا خلاقکار و خفت‌گیر باشند و قمه بکشند. به این نتیجه رسیدم که بخشی از مخاطبین فعال حداقل این دو پلتفرم تمایل به دیدن چنین قصه‌هایی دارند و کارهایی هم از این دست ساخته می‌شود که البته هیچ ایرادی ندارد. حتی از سمت برخی مخاطبان سریال کامنت داشتم که دوست داشتند این دو شخصیت را تا انتها در قالب دو خلاقکار ببینند. خلاصه اینکه مخاطب‌شناسی حوزه جالبی است اما واقعیت جالب این است که بخش زیادی از مخاطبان سریال «آکتور» خارج از مخاطبان معمول پلتفرم‌ها بودند و می‌توانستند وارد پلتفرم نشوند اما به دلیل نبود تبلیغات و استراتژی درست برای جذب این مخاطب انبوه و تامل‌برانگیز این اتفاق ممکن نشد. ما مخاطبان بسیار زیادی داریم که اصلا سرپال ایرانی نمی‌بینند و فقط سریال‌های خارجی را پیکیری می‌کنند. طبیعی است که آنها را می‌توان به مسیر پلتفرم‌ها آورد. تصور این است که اکثر پلتفرم‌ها ما علاقه‌ای به گسترده‌کردن مخاطب ندارند و انگار حال‌شان با همین تعداد اندک مخاطب خوب است. البته پلتفرم‌های جدیدی در حال تأسیس هستند که امیدوارم آنها این روحیه را نداشته باشند.

طیعا کشور‌های دیگر که در سریال‌سازی جدی‌تر و حرفه‌ای‌تر هستند هم درگیر همین ماجرای مخاطب‌شناسی هستند و به نظرم این موضوع را از ما جدی‌تر می‌گیرند. می‌خواهم تکرار کنم که به نظر «آکتور» این پتانسیل را داشت که طیف گسترده‌ای از مخاطبین جدی داخلی را با سریال‌های ایرانی آشتی دهد. اما چون برنامه‌ریزی‌ای برای این ماجرا وجود نداشت، این اتفاق نیفتاد. البته همه اینها بلندپروازی می‌خواهد که اگر پلتفرم‌ها نداشته باشند، هیچ‌وقت اتفاق نمی‌افتد. اگر بلندپروازی نباشد، ترجیح می‌دهند با فرمول‌های جواب پس‌داده و البته کلیشه‌ای مخاطبان موجود را راضی نگه ندارند و این در درازمدت قطعا به نفع این صنعت نیست. در چنین فضایی سریال‌هایی مثل «آکتور» به‌شدت آسیب می‌بینند. همان‌طوره که این اتفاق در عمل برای سریال افتاد. فرکش را بکنید در قسمت سوم پلتفرم اصلی سریال از پروژه جدیدش رونمایی کرد؛ در آن زمان ماورمان

اخبار برگزیده

«رَد مرز» اولین ساخته داستانی کوتاه سروش یاری، در نخستین نمایش بین‌المللی خود، به بخش مسابقه دهمین جشنواره فیلم «کینورتیکال-Kinovertikal» روسیه راه یافت. این جشنواره از نهم تا سیزدهم ماه اکتبر در شهر ساراتوف برگزار می‌شود. گری یاردین (Garri Bardin) فیلم‌نامه‌نویس، کارگردان و تهیه‌کننده ۸۲ساله روس که جایزه نخل طلای جشنواره کن را در سال ۱۹۸۸ و همچنین مدال افتخار روسیه را در سال ۲۰۱۱ دریافت کرده، ریاست این جشنواره را برعهده دارد. این فیلم به مسائل و مشکلات مهاجران افغانستانی در ایران می‌پردازد. سمیر حیران، طاهار رضوی، علی حسینی و شهروز آقایی در این فیلم کوتاه ایفای نقش می‌کنند. عوامل اصلی فیلم کوتاه «رَد مرز» عبات‌اند از: نویسنده و کارگردان: سروش یاری، تهیه‌کننده: محمدرضا خاوری و سروش یاری، مشاور فیلم‌نامه: مریم رحمانیان، مشاور کارگردان: محمدرضا خاوری، مدیر فیلم‌برداری: کیوان شعبانی، طراح چهره‌پردازی: لوریمر کوکتپه، طراح صحنه: پونا باغنده، طراح لباس: ملیسا باغنده، صدابردار: هادی افشار، دستیار اول کارگردان، مدیر تولید و برنامه‌ریز: علی نصیر، منشی صحنه: مهتاب حبیبی ابهری، تدوین: محمدرضا خاوری، موسیقی: سالارا اصغری، اصلاح رنگ و نور: فرید جلالی، طراحی و ترکیب صدا: عرفان ابراهیمی، مدیر تدارکات: امیرحسین ایمان‌دوست، پخش: سولماز اعتماد، عکاس: سام مقیمی.

بررسی سینمای شاعرانه کیارستمی در هند

ایسنا: مؤسسه فیلم اورویل (Auroville) در کشور هند کارگاه‌های آموزشی ویژه‌ای را برای شناسایی و تجزیه و تحلیل از برخی از گرایش‌های هنری-فلسفی و شاعرانه کیارستمی و دنیای سینمایی‌اش برگزار می‌کند. این دوره آموزشی دوازده به مدیریت «دب کمال گانگولسی»، فیلم‌ساز مستقل و فارغ‌التحصیل از مؤسسه فیلم و تلویزیون ساتیاجیت ری لکته، در روزهای ۱۶ و ۱۸ مهرماه برگزار خواهد شد. «ریچا هاشینگ»، یکی از مدیران مؤسسه فیلم «اورویل» گفت که نقد کیارستمی اولین مورد از مجموعه رویدادهایی است که بر مضمین متمرکز شده که سینما و حوزه‌های دیگر مانند شعر و روح و روان را در بر می‌گیرد. به گفته برگزارکنندگان، کیارستمی به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین فیلم‌سازان ایرانی، در هر گفتمان شعر و سینما نقشی اجتناب‌ناپذیر دارد. همچنین شاعری تحسین‌شده است که چشمان تیزبین او به مسائلی عادی که آن را با سادگی و ژرفای فوق‌العاده مشاهده و بیان می‌کند، عمیقا در سیاست و شعر ایران ریشه دارد. در این برنامه ویژه آثاری از فیلم‌شناسی کیارستمی مانند «باد ما را خواهد برد»، «طعم گیلاس»، «خانه دوست تجاست»، «پنج: تقدیم به اوزو» و «کبی برابر اصل» مورد بررسی قرار می‌گیرد و درباره فیلم‌ها بحث و گفت‌وگو می‌شود و همچنین ارتباط متقابل این فیلم‌ها با اشعار خود کیارستمی در طول سالیان نیز مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

میزبانی پردیس شهرزاد از ۴ نمایش جدید

پردیس تئاتر شهرزاد در راستای حمایت از گروه‌های جوان تئاتری، تعدادی از باکس‌های نمایشی این مجموعه را در اختیار نمایش‌های تازه از کارگردانان جوان قرار داده است. «چردن جنوبی» به کارگردانی شایان مستوفی از تاریخ سوم مهر هر شب ساعت ۱۹ در سالن شماره سه روی صحنه می‌رود. نمایش «اسکرین‌شات» به کارگردانی امیر عباسی اثر دیگری از گروه جوان است که در ساعت ۲۱:۳۰ در سالن شماره سه روی صحنه می‌رود. نمایش «شقاقم» به کارگردانی سلمان سامنی نیز دیگر نمایشی است که در همین راسا هر شب ساعت ۲۰ میزبان تماشاگران می‌شود. طبق برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده و به جهت حمایت از نمایش‌هایی با مخاطب کودک و نوجوان، نمایش «نیم‌وجبی» به کارگردانی علیرضا دهقانی، هر روز ساعت ۱۸ روی صحنه می‌رود و «بل و شامشاهه مغرور» نیز ساعت ۱۷ در سالن شماره سه میزبان تماشاگران کودک خواهد بود. نمایش‌هایی از کارگردانان نسل اول تئاتر کشور هم در این مجموعه در مهر ۱۴۰۲ روی صحنه خواهد رفت. نمایش «بگناه تئاترال» به نویسندگی علی نصیریان و کارگردانی هادی مزریان از جمله این آثار است که با استقبال تماشاگران در هفته نخست مواجه شده است. نمایش «عروس فراری» به کارگردانی جواد انصافی نیز با نزدیک‌شدن به هفته پایانی با استقبال تماشاگران و علاقه‌مندان نمایش‌های ایرانی مواجه شده است. نمایش «دایره و دلفک» به نویسندگی و کارگردانی مرتضی سخاوت از ۱۶ مهر در سالن شماره دو پردیس تئاتر شهرزاد روی صحنه رفته است. شهره سلطانی، ناصر علی‌باشا و هدا ناصح در این نمایش نقش آفرینی می‌کنند. «انسان/ اسب-پنجاه/ پنجاه» روی صحنه پردیس تئاتر شهرزاد نمایش «انسان/ اسب-پنجاه/ پنجاه» به کارگردانی مرتضی اسماعیل‌کاشی در پردیس تئاتر شهرزاد روی صحنه می‌رود. نمایش «انسان/ اسب-پنجاه/ پنجاه» نوشته مرتضی شادکرم و کارگردانی حامد وکیلی بعد از اجراهای موفق تیر، مجددا در پردیس تئاتر شهرزاد به صحنه می‌رود. «تیززمینی‌ها» عنوان تازه‌ترین اثر حامد وکیلی در مقام کارگردان و بازیگر است که با رویکردی ترازیک و کمدی در پردیس تئاتر شهرزاد اجرا می‌شود.